

УДК 330.1:338:658

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-21>

Ткачук Г.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та аудиту
Одеської національної академії харчових технологій

Tkachuk Haluna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing,
Odessa National Academy of Food Technologies

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НЕБЕЗПЕКИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ПІДПРИЄМСТВА

METHODICAL APPROACHES TO ASSESSMENT OF THE DANGEROUS LEVEL OF TRANSFORMATIONS OF THE ENTERPRISE

У статті розглянуто питання методичних підходів до оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень підприємства харчової промисловості. Зроблено загальний огляд базових методичних підходів до оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства. Започатковано проведення оцінювання рівня небезпечності трансформаційних перетворень на підприємствах харчової промисловості. Визначено місце оцінювання рівня трансформаційних перетворень у системі оцінювання стану та рівня економічної безпеки. Визначено перелік позиційних детермінант оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень підприємства харчової промисловості, надано характеристику їх змісту. За результатами проведеного дослідження автором запропоновано задля оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень запровадити комплексний комплементарно орієнтований індикаторно-параметричний підхід. Зроблено висновки щодо подальших досліджень у галузі економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, оцінювання економічної безпеки, методичний підхід, позиційні детермінанти, трансформаційні перетворення, підприємство.

В статье рассмотрены вопросы методических подходов к оцениванию уровня опасности трансформационных преобразований предприятия пищевой промышленности. Сделан обобщенный обзор базовых методических подходов к оцениванию состояния и уровня экономической безопасности предприятия. Предложено проведение оценивания уровня опасности трансформационных преобразований на предприятиях пищевой промышленности. Определено место оценивания уровня трансформационных преобразований в системе оценивания состояния и уровня экономической безопасности. Определен перечень позиционных детерминант оценивания уровня опасности трансформационных преобразований предприятия пищевой промышленности, предоставлена характеристика их содержания. По результатам проведенного исследования автором предложено для оценивания уровня опасности трансформационных преобразований внедрить комплексный комплементарно ориентированный индикаторно-параметрический подход. Сделаны выводы касательно дальнейших исследований в области экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, оценивание экономической безопасности, методический подход, позиционные детерминанты, трансформационные преобразования, предприятие.

In the enterprise's economic security system, assessing the state and level of economic security plays an important role, as it allows timely assessment of the degree of real risks, threats and dangers and the introduction of appropriate remedies. This assessment uses a variety of methodological approaches that are chosen by users according to management goals. The article presents questions about methodological approaches to the assessment of the level of danger of transformational transformations of the food industry. For conducting the research in the chosen direction the author uses methodical methods of review analysis, systematization and generalization of information, modeling of systems, generalization of the research results. A general overview of basic methodological approaches to the assessment of the state and level of economic security of the enterprise is made. The author concludes on the need to adapt the economic security system to functioning in the conditions of transformation processes. The structure of the adapted system of estimation of a condition and level of economic security of the enterprise under conditions of transformation transformations is shown schematically. Assessment of the danger

level of transformational transformations at food processing enterprises has been started. The place of assessment of the level of transformational transformations in the system of assessment of the state and the level of economic security of the enterprise is determined. The author defines the list of priority transformational transformations that take place at the food industry enterprises. The list of positional determinants of the assessment of the level of danger of transformational transformations of the food industry enterprise is determined and a description of their main content is given. According to the results of the research, the author proposed to introduce a complex complementary-oriented indicator-parametric approach in order to assess the level of danger of transformational transformations. Conclusions are made regarding further scientific research in the field of ensuring the economic security of the food industry and assessing its level.

Keywords: economic security of enterprise, estimation of economic security, methodical approach, positional determinants, transformational transformations, enterprise.

Постановка проблеми. Формування системи економічної безпеки на підприємствах харчової промисловості – це актуальне питання сучасного наукового простору. За умов розширення сфери трансформаційних змін у світовій та національній економіці, що пов'язані з активними євроінтеграційними процесам та міжнародною глобалізацією, питання створення дієвої системи ідентифікації, оцінювання та захисту від ймовірних та реальних ризиків і загроз набуває особливої гостроти. Важливе місце, яке в цій системі посідає оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства, обґрунтовується необхідністю достовірно оцінити ступінь ризикованості бізнес-процесів або окремих зрушень, зокрема трансформаційних, та спроможність самої системи економічної безпеки ефективно боротися з реальними небезпеками та їх деструктивними наслідками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження методики оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства має досить широкий спектр наукових уявлень. Слід зазначити, що питання оцінювання висвітлюються майже в усіх наукових доробках, які стосуються системи економічної безпеки. Оригінальний підхід до методики оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства знайшов відображення в роботах таких учених, як І.О. Доценко, С.М. Ілляшенко, Г.В. Козаченко, Т.В. Сак, Л.В. Фролова.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на таку високу обізнаність наукової спільноти з питань оцінювання, проблему вибору найбільш ефективного методу оцінювання не можна вважати вирішеною з огляду на різноманіття невизначених ситуацій та ризикованих господарських процесів, природа яких змінюється (трансформується) під впливом факторів ендогенного та екзогенного характеру. Саме тому напрям наукового дослідження, пов'язаний з оцінюванням ризикованості трансформаційних перетворень, є актуальним.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Основним завданням дослідження є представлення авторського підходу до оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень сучасного підприємства харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Треба зазначити, що огляди наявних методів оцінювання економічної безпеки, систематизація їх результатів та оцінювання переваг і недоліків кожного з них проводились у науковій літературі неодноразово. Так, Е.Е. Ібрагімов у своїй роботі проводить

аналітичний огляд результатів систематизації методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємства, яку здійснили К.С. Горячева, Т.М. Іванюта, Н.П. Карачина, С.М. Марущак, Л.О. Матвійчук, Н.Н. Пойда-Носик, М.В. Рета, А.О. Іванова, З.М. Такулов, та робить висновок щодо дискусійності питання кількісного оцінювання економічної безпеки підприємства, що «обумовлено невизначеністю критеріїв та методичної бази розрахунку» [1].

Т.О. Меліхова досліджує класифікацію методичних підходів до оцінювання фінансової безпеки в роботах таких науковців, як Д.С. Мацех, О.В. Антонов, А.М. Вергун, К.В. Стріжко, Л.О. Матвійчук, Л.І. Донець, Н.В. Ващенко, О.П. Полтніна, А.В. Нескуба, К.С. Горячева, О.І. Барановський, Н.О. Ковальчук, А.Г. Корбутяк, І.П. Мойсеєнко, М.Я. Демчишин, О.В. Ареф'єва, Л.О. Чаговець, Н.Н. Пойда-Носик, М.О. Кокнаєва, [16], Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко, І.О. Александров, І.О. Бланк, В.М. Зарубинський, С.М. Ілляшенко, М.М. Єрмошенко, В.В. Шликов, Ю.Б. Кракос, Т.М. Гладченко, та, позитивно оцінюючи їх роботу, вказує на відсутність єдиного підходу до оцінювання [2].

Надаючи детальну характеристику переваг і недоліків методичних підходів до оцінювання стану й рівня забезпечення економічної безпеки підприємства, В.А. Воропай зупиняється на дев'яти «умовних» найбільш поширених підходах (індикаторний підхід; підхід оцінювання стану фінансової складової частини діяльності підприємства; підхід, заснований на прогнозуванні банкрутства; програмно-цільовий підхід; ресурсно-функціональний підхід; системний підхід; підхід на основі використання економіко-математичних методів та моделей; підхід на основі використання методу експертних оцінок тощо) та робить висновок щодо вибору методичного підходу з урахуванням специфіки діяльності підприємства, що дасть змогу виявити причини загроз та оперативно розробляти управлінські заходи для їх усунення [3].

Л.В. Фролова та О.В. Роженько за результатами аналізу 22 наукових робіт таких авторів, як Т.Г. Васильців, Р.М. Микитюк, О.А. Грунін, С.О. Грунін, В.С. Гусев, Г.Є. Дем'яненко, С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова, М.М. Єрмошенко, К.С. Горячева, В.А. Забродський, М.О. Кизим, С.В. Капітула, Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов, Д.В. Ковальов, І.В. Плетникова, Т.В. Сухорукова, Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко, С.М. Марущак, С.Н. Міщенко, Є.О. Мініна, В.М. Геєць, Є.А. Олейников, О.В. Роженько, Г.В. Савицька, Н.С. Третьякова, В.Ю. Халина, В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько, вважають

гідними уваги шість варіантів методичних підходів, а саме індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, критеріальний, підхід на основі теорії економічних ризиків, підхід з використанням експертних оцінок рівня економічної безпеки. Зважаючи на недосконалість розглянутих підходів, науковці пропонують використовувати системний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, вважаючи його комплексним та всеосяжним підґрунтям для розроблення стратегії господарської діяльності підприємства та ефективного управління [4].

К.С. Дяченко та П.А. Фісуненко вважають найбільш уживаними такі підходи: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, бухгалтерський, економіко-математичного моделювання, заснований на оцінюванні прибутку підприємства, заснований на оцінюванні бруто-інвестицій, заснований на оцінюванні фінансової стійкості [5; 6]. П.А. Фісуненко, підсумовуючи недоліки сучасних підходів до оцінювання, відзначає серед інших відсутність єдиної методики, затвердженої на законодавчому рівні, та необхідність враховувати особливості діяльності підприємства [6]. Не можемо не погодитися з автором у тому, що недоліками методичного забезпечення оцінювання серед інших є відсутність одночасного врахування внутрішніх та зовнішніх загроз діяльності підприємства; недостатньо повне висвітлення процедури відбору найбільш значущих показників безпеки; відсутність врахування галузевої специфіки діяльності підприємств [5].

М.С. Кіржецька та Ю.І. Кіржецький, дослідивши роботи Л.В. Балабанової, М.С. Білик, Г.І. Кіндрацької, С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічової, А.І. Сухорукова, В.В. Холод, пропонують оригінальне бачення переліку підходів до оцінювання економічної безпеки у харчовій промисловості, що включає системний підхід, функціональний підхід, казуальний підхід, елементний підхід, процесний підхід. Проведений аналіз дав змогу науковцям запропонувати для харчової промисловості поєднання системного та функціонального підходів, що створює «універсальний алгоритм для оцінювання економічної безпеки» [7].

Як бачимо, науково-методичне забезпечення оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства характеризується різноманіттям методичних підходів. Деякі з них розширюють коло показників та ускладнюють структуру розрахунків, а інші, навпаки, ратують за спрощення методики оцінювання. Наприклад, Т.Г. Васильців згруповує методи оцінювання економічної безпеки у дві такі великі групи: традиційні, що базуються на оцінюванні ефективності та надійності функціонування підприємства (оцінювання фінансової стійкості, ймовірності банкрутства), та нетрадиційні, що базуються на оцінюванні ризиків, рівня розвитку та ринкової вартості підприємства [8]. При цьому на першу позицію виходить оцінювання фінансової безпеки, що, безумовно, має певний сенс, адже будь-які деструктивні події негативно відбиваються на фінансовому результаті діяльності та фінансовій стійкості підприємства. На наш погляд, оскільки мета системи економічної безпеки полягає не тільки в ліквідації негативних наслідків господарських подій та процесів, але й у їх своєчасному

передбаченні та знешкодженні, ототожнювати оцінювання фінансової та економічної безпеки нераціонально, хоча такий підхід прискорює та спрощує проведення розрахунків.

О.С. Іванілов та О.І. Дмитрієва пропонують методичний підхід до оцінювання рівня безпеки на основі використання п'яти елементів економічної безпеки (фінансова, інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інноваційна), вважаючи його більш простим, який використовує «обов'язковий щорічний техніко-економічний аналіз діяльності підприємства» [9]. На нашу думку, таке спрощення підходить для оцінювання небезпеки конкретних бізнес-процесів, але не дає загальної картини щодо стану економічної безпеки підприємства.

З огляду на вищезазначене виділимо такі основні недоліки наявних підходів, які ускладнюють вибір методу оцінювання на конкретному підприємстві:

- дискусійність застосування того чи іншого методу оцінювання економічної безпеки підприємства (треба зазначити, що 20 років – це замалий термін для підтвердження практичної дієвості економічної теорії, тому це питання ще якийсь час буде залишатися дискусійним);

- відсутність єдиного наукового підходу до класифікації методів оцінювання;

- відсутність єдиного підходу, затвердженого на законодавчому рівні, до визначення показників та їх порогових значень (такий недолік не дає змоги зробити методику оцінювання уніфікованою (наприклад, для підприємств однієї галузі) та не дає можливості порівняти результати оцінювання рівня економічної безпеки споріднених підприємств);

- складність розрахунку у зв'язку з необхідністю опанування серйозним економіко-математичним апаратом (наприклад, під час застосування методу економіко-математичного моделювання);

- дуже широкий діапазон використання показників (ресурсно-функціональний) або, навпаки, занадто вузький підхід (найчастіше для оцінювання вибирають комплекс із декількох підходів з огляду на необхідність досягнення мети системи забезпечення економічної безпеки та раціональність такого вибору);

- суб'єктивність думки експертів під час визначення індикаторів для інтегрального оцінювання;

- ототожнення методики оцінювання рівня економічної безпеки з методикою оцінювання ефективності діяльності та оцінювання фінансового стану.

Сама по собі велика кількість наукових доробок щодо оцінювання рівня економічної безпеки підприємства має позитивну сторону, адже із загального обсягу окремих елементів запропонованих підходів можна сконструювати методичний підхід, який буде корисним та дієвим для конкретного підприємства.

Оглядовий аналіз методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємства вказує на таке.

1) Не існує єдиного підходу до оцінювання економічної безпеки підприємства. Кожний автор вибирає свою методику або користується окремими елементами певної методики, виходячи з цілей наукового дослідження та міркувань складності практичного застосування.

2) Найбільш поширеними в науковій літературі є ресурсно-функціональний, індикаторний (порогів) методи та метод оцінювання за фінансовими показниками, які можна вважати базовими.

3) Практичне використання будь-якого «базового» методичного підходу до оцінювання стану та рівня економічної безпеки вимагає її обов'язкової адаптації до умов функціонування підприємства, зокрема за умов трансформаційних перетворень.

Пропонуємо розглянути зазначене питання з огляду на необхідність забезпечення економічної безпеки підприємства за умов трансформаційних перетворень. В системі економічної безпеки підприємства задля ідентифікації загроз та їх оцінювання вважаємо за потрібне виділити пріоритетні трансформації, до складу яких належать трансформації форми власності (приватизація), інтеграційна трансформація (агроінтеграція), трансформація правових взаємовідносин (реорганізація), трансформація структури (реструктуризація), трансформація технологій (реінжиніринг), цифрові трансформації (цифровізація) [10].

Економічна безпека підприємства в умовах трансформаційних перетворень є станом захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз стабільності економічного простору підприємства, які викликані трансформаційними процесами різного походження, щодо реалізації його корпоративних інтересів [10].

На наш погляд, такими компонентами системи оцінювання, адаптованої до умов трансформаційних перетворень, є (рис. 1):

- оцінювання фінансово-економічного стану підприємства;
- оцінювання спроможності системи економічної безпеки підприємства протидіяти ймовірним загрозам трансформаційних перетворень або нівелювати їх деструктивні наслідки;
- оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень;
- оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

На нашу думку, задля формування порядку оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень слід використовувати такі позиційні детермінанти, як ризикоорієнтованість оцінювання, пріоритетність трансформацій, системність оцінювання, ресурсноорієнтованість небезпек, комплексність оцінювання, комплементарна орієнтованість оцінювання, індикаторно-параметричний вибір показників, порівняльно-аналітичний підхід, експертне підтвердження, незалежність оцінювання (табл. 1). В табл. 1 також визначено основний зміст вибраних позиційних детермінант.

Використання вищезазначених позиційних детермінантів дає змогу сформувати комплексний комплементарно орієнтований індикативно-параметричний підхід до оцінювання рівня небезпеки.

Комплементарна орієнтованість означає, що для оцінювання використовуються комплементарні показники, тобто такі, що відрізняються один від одного за економічним змістом та функціональним призначенням, але розширюють уявлення про реальний рівень небезпеки.

Індикаторно-параметричний вибір показників, на нашу думку, вказує на використання системи індикаторів з визначеними параметрами та пороговими значеннями для оцінювання рівня небезпеки.

Висновки. Таким чином, результатом нашого дослідження є вдосконалення системи оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства харчової промисловості за рахунок впровадження оцінювання рівня безпечності трансформаційних перетворень з використанням комплексного комплементарно орієнтованого індикативно-параметричного підходу. Таким чином, новизною проведеного нами дослідження є вдосконалення типової системи оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства харчової промисловості за рахунок впровадження оцінювання рівня безпечності трансформаційних перетворень з використанням комплексного комплементарно орієнтованого індикативно-параметричного підходу.

Рис. 1. Структура адаптивної системи оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства за умов трансформаційних перетворень

Джерело: авторська розробка

Позиційні детермінанти оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень підприємства

Позиційні детермінанти	Основний зміст
1. Ризикоорієнтованість оцінювання	Ґрунтується на твердженні, що небезпека трансформаційних перетворень є вірогідністю ризиків та загроз безпечній діяльності підприємства та реалізації його корпоративних інтересів. Оцінювання небезпечності трансформації то-тожне визначенню небезпечності сукупності загроз, які пов'язані з цією трансформацією.
2. Пріоритетність трансформацій	Оцінювання небезпечності трансформаційних перетворень проводиться за кожним перетворенням, пріоритетним трансформаційним.
3. Системність оцінювання	Оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень розглядається як компонент системи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства загалом.
4. Ресурсноорієнтованість небезпек	Оцінювання ризиків здійснюється за кожною ресурсно-функціональною складовою частиною економічної безпеки підприємства, а саме фінансово-економічною, ресурсно-майновою, інтелектуально-технологічною, інформаційно-комунікативною, силовою, корпоративно-правовою частинами.
5. Комплексність оцінювання	Оцінювання рівня небезпеки трансформаційних перетворень здійснюється за комплексом показників.
6. Комплементарна орієнтованість оцінювання	Для оцінювання використовуються комплементарні показники, тобто такі, що відрізняються один від одного за економічним змістом та функціональним призначенням, але доповнюють та розширюють загальний зміст базового показника рівня небезпеки.
7. Індикаторно-параметричний вибір показників	Для оцінювання рівня небезпеки використовується система індикаторів із визначеними параметрами та пороговими значеннями.
8. Порівняльно-аналітичний підхід	Оцінювання рівня небезпеки здійснюється шляхом порівняння фактичного значення означених показників з їх пороговими значеннями та проведення аналізу отриманих результатів.
9. Експертне підтвердження	Для підтвердження достовірності проведеного оцінювання може застосовуватись проведення фінансово-економічної, правової, екологічної та інших видів експертизи.
10. Незалежність оцінювання	Результат оцінювання не залежить від рівня та стану економічної безпеки підприємства загалом, а відображає небезпечність тільки трансформаційних перетворень.

Джерело: авторська розробка

Безперечно, вдосконалення системи економічної безпеки буде продовжуватись, відкриваючи нові підходи до оцінювання та діагностики рівня економічної безпеки підприємства.

Бібліографічний список:

- Ібрагімов Е.Е. Систематизація методичних підходів оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського аграрного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 13. Ч. 1. С. 90–92.
- Меліхова Т.О. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства як основний складник економічної безпеки: узагальнення наявних методичних підходів та критичний аналіз. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 1 (63). С. 87–91.
- Воропай В.А. Аналіз методичних підходів оцінки стану і рівня забезпечення системи економічної безпеки підприємства. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 257. С. 190–195.
- Фролова Л.В., Роженко О.В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 3 (177). С. 199–209.
- Дяченко К.С. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємств будівельної галузі. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 4 (5). С. 31–36.
- Фісуненко П.А., Акімова С.М. Перспективи подальшого вдосконалення підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Економічний простір*. 2018. № 138. С. 214–222.

- Кіржецька М.С., Кіржецький Ю.І. Економічна безпека підсистем харчової промисловості України: проблеми та пріоритети зміцнення : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2018. 214 с.
- Васильців Т.Г. Економічна безпека України: стратегія та механізми зміцнення : монографія. Львів : Арал, 2008. 384 с.
- Іванілов О.С., Дмитрієва О.І. Методи оцінки рівня економічної безпеки промислових підприємств. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2018. № 2. С. 66–83.
- Ткачук Г.О. Теоретичні аспекти економічної безпеки сучасного підприємства: наукові підходи до тлумачення базової категорії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 29. С. 151–155.

References:

- Ibrahimov E.E. (2015) Systematyzatsiya metodychnykh pidkhdov do otsinky rivnya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Systematization of methodological approaches to assess the level of economic security of the enterprise] / Scientific Bulletin of the Kherson Agrarian University. Series: Economic Sciences. Issue 13. Part 1, pp. 90–92 (in Ukrainian).
- Melikhova T.O. (2018) Otsinka rivnya finansovoyi bezpeky pidpryyemstva yak osnovnoyi skladovoyi ekonomichnoyi bezpeky: uzahal'nennya isnuuyuchykh metodolohichnykh pidkhdov ta krytychnyy analiz [Assessment of the level of

- financial security of an enterprise as a major component of economic security: generalization of existing methodological approaches and critical analysis] Problems of systematic approach in economy. Issue 1 (63), pp. 87–91 (in Ukrainian).
- Voropaj V.A. (2013) Analiz metodychnykh pidkhodiv ocinky stanu i rivnja zabezpechennja systemy ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstva [Analysis of methodological approaches to assess the state and level of ensuring the economic security of the enterprise] / Culture of the peoples of the Black Sea. № 257, pp. 190–195 (in Ukrainian).
  - Frolov L.V., Rozhenko O.V. (2016) Metodychni pidkhody do otsinky ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstva [Methodical approaches to assessing the economic security of the enterprise] / Current problems of the economy. No. 3 (177), pp. 199–209 (in Ukrainian).
  - Dyachenko K.S. (2015) Metodychni pidkhody do otsinky rivnja ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstv budivel'noji haluzi [Methodical approaches to assessing the economic security level of construction industry enterprises] Technological audit and production reserves. No. 4 (5), pp. 31–36 (in Ukrainian).
  - Fisunenko P.A., Akimova S.M. (2018) Perspektyvy podal'shoho vdoskonalennja pidkhodiv do otsinky rivnja ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstva [Prospects for further improvement of approaches to assessing the level of economic security of the enterprise] Economic space. № 138, pp. 214–222 (in Ukrainian).
  - Kirzhetska M.S., Kirzhetsky Yu.I. (2018) Ekonomichna bezpeka kharchovykh pidsystem Ukrayiny: vyklyky ta priority zmitsnennya : monohrafiya [Economic Security of Ukraine's Food Processing subsystems: challenges and priorities for strengthening : monograph]. Lviv, Liga Press. 214 p. (in Ukrainian).
  - Vasyltsev T.G. (2008) Ekonomichna bezpeka Ukrayiny: stratehiya ta mekhanizmy zmitsnennya : monohrafiya [Economic security of Ukraine: strategy and mechanisms of strengthening : monograph]. Lviv : Aral. 384 p. (in Ukrainian).
  - Ivanilov O.S., Dmitrieva O.I. (2018) Metody otsinky rivnja ekonomichnoji bezpeky promyslovykh pidpryjemstv [Methods of assessing the level of economic security of industrial enterprises] / Problems and prospects of entrepreneurship development. No. 2, pp. 66–83 (in Ukrainian).
  - Tkachuk G.O. (2020) Teoretychni aspekty ekonomichnoji bezpeky suchasnoho pidpryjemstva: naukovi pidkhody do tлумachennya osnovnoji katehoriyi. [Theoretical aspects of economic security of a modern enterprise: scientific approaches to the interpretation of the basic category] / Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy. Issue 29, pp. 151–155 (in Ukrainian).